

2. Frici és a virtuális fogkrém

Frici magának sem merete bevallani, de már pár nappal a facebookos regisztráció után nagyon rá volt kattantva a közösségi oldalra. Bár a 13. születésnapjára kapott fényképezőgépnek is örült, azért egyre többet gondolt a kék oldalra, hiszen annyira várta, és a szülei csak most engedték meg, hogy regisztráljon – hiszen 13 év a korhatár. Izgatottan várta, hogy reggel belépjen és megnézze mi is történt a kék-fehér világban, lájkolta-e valaki a hétvégén feltöltött fotóját, amit a kertben készített egy nagyon ronda, félelmetes pókról...

Ez azért is volt érdekes kérdés, mert valamelyik nap, amikor a suliban épp a pókokról tanultak, rákeresett a Google-ban a „bikapók a kertben” kifejezésre, és viszontlátta a találatok között a saját fotóját. Csodálkozott is, hogy ez hogyan lehet, hiszen ő a Facebookon csak a saját üzenőfalára töltötte fel.

Nem értette a dolgot, és elhatározta, hogy megnézi még egyszer. Másnap informatikaóra előtt már bekapcsolhatták a számítógépeket a teremben. Bár mindenki azonnal a YouTube-ra lépett, hogy videóblogokat nézzen, Fricit ez most nem érdekelt. Elindította a Tűzrókát,¹¹ aminek a Google volt a kezdőoldala.

Még emlékezett rá, hogy mit adott meg keresési feltételnek – gyorsan begépelte: „bikapók a kertben”. Az első találat a *Természeti értékek lencsevége: Magyarország legszebb nyolclábúja* volt. Frici szerette az állatokat, de hogy „legszebb” jelzővel illessenek egy pókot, azon kissé elcsodálkozott. Türelmetlenül keresett tovább az oldalon. Pár pillanat múlva az oldal tetején, a képtalálatok között ismét meglátta az ismerős fotót.

---

¹¹ *Tűzróka* – angolul Firefox. A Firefox nyílt forráskódú webböngésző program. A Chrome elterjedéséig szintén a világ egyik legelterjedtebb böngészője volt.

Rákattintott és elcsodálkozott, mert saját Facebook-oldalán találta magát. Bár nem volt bejelentkezve, de ott volt mindene... Elkezdte az oldalt végigkattintgatni, és olvasható volt az adatlapja, látszottak az ismerősei, még a múlt hétvégi bringázás összes képe is, pedig abban azért volt olyan, amit nem nagyon szeretett volna ország-világnak mutogatni. Frici összeráncolta szemöldökét – egy rossz érzés kezdte hatalmába keríteni.

Történt ugyanis, hogy Fülöppel közösen a bringázáson készült fényképeket kidekorálták Snapchattal. A lányoknak bajuszt rajzoltak, a fiúknak beszínezték a haját lilára, rózsaszín hányós csillámpónikat tettek a pólóikra és így tovább. Ezeket a képeket aztán Frici feltöltötte a Facebookra, és Fülöppel egymásnak üzengetve a képek alatt, mindenféle viccesnek szánt megjegyzéssel látták el azokat. Frici akkor még jópofa dolognak, egy csínynek érezte ezt, de most már elgondolkodott. Lehet, hogy ez erős lett. Hogy túlzás. Vagy bántó... Meg talán illetlen is... De akkor nem foglalkozott ezzel.

Hátrafordult és odasúgta a mögötte lévő padban ülő Fülöpnek:

– Hé!!! Psssz!!!

– Mi van már? – dugta ki fejét Fülöp a monitor mögül.

Fülöp odasúgta:

– Te, az hogy lehet, hogy a titkosnak szánt képeinkre rátaláltam egy pókokról szóló keresés alapján a gugliban?

– Biztos te vagy az új Pókember! – vigyorgott Fülöp.

– Ne hülyéskedj, ez most komoly! Nem is vagyok bejelentkezve a fiókomba, és mégis látok mindent! Hogy a fenébe lehet ez? – aggodalmaskodott Frici.

– Nem tudom, de ha Kázmér meglátja, hogy I LOVE KIKIWAKA feliratot írtál a pólójára, ráadásul rózsaszínnel, akkor meglátod, mit kapsz este a Viberen. És még mázlid lesz, ha csak a Viberen oszt ki, és nem kapsz két óriási sallert a sulis mögött.

Frici mindkettőt szerette volna elkerülni. Bár a pofonoktól is félt, de attól talán még jobban, hogy az osztály Viber-csatornáján majd rászállnak a többiek, és az... hát, az nagyon gáz lesz. A hideg is végigfutott a hátán erre a gondolatra. Nem is bírt infó órán Ágota néniére, az infótanárra figyelni, aki épp arról beszélt, hogy mennyire fontos megtanulni Wordben körlevelet szerkeszteni, meg hogy hogyan lehet Wordarttal szép neonszínű feliratokat csinálni, ami nagyon hasznos, ha például elveszik a macskánk, és meg akarjuk keresni. Ágota néni szerint ilyenkor nagyon hasznos, ha plakátot szerkesztünk és kiaggatjuk a környéken, hátha látta valaki az állatkánkat.

Frici óra vége felé már alig bírt magával, mert folyton azon járt az esze, hogy bárki láthatja a képeket, amiket feltett, és ezt

nagyon nem szerette volna. Egyelőre viszont fogalma sem volt, hogy mit tudna csinálni.

Gondolkodott, hogy vajon megkérdezze-e Ágota nénit, aki annyira lelkesen tudott beszélni a Paintről,¹² hogy még! De nem nézte ki belőle, hogy nagyon használná a Facebookot. Egyszer rákeresett Ágota nénire, és látta, hogy tele van a fala özikeszerű kutyákkal, amiket egy fejlettebb kandúr megenne reggelire, meg receptekkel és *Kisorsolunk húsz ájfón tízest* felhívásokkal és megosztásokkal.

Persze ettől nem jutott sokkal előrébb a problémájának megválaszolásában. Lógó orral ballagott haza, rendszeresen a háta mögé pislantva, hogy nem jön-e Kázmér, hogy a fejére borítson egy kukát, vagy leöntse valami ragadós cukros löttyel, amire aztán majd jönnek a darazsak és jól megszúrkalják.

Szerencsére nem történt semmi ilyesmi, sőt: hazafelé menet meglátta, hogy a kertkapuban apukája beszélget Csuka bácsival. Csuka bácsi izgatottan mesélte, hogy bár az autógyárak váltig állították, hogy márpedig azt nem lehet, de mégis. Amerikai hekkerek csak megcsinálták a lehetetlent, és átvették az irányítást egy „okosautó” felett, ráadásul úgy, hogy közben egy újságíró utazott benne. Szegény újságíró teljesen megrémült, amikor üvölteni kezdett a rádió, bekapcsolt az ablaktörő. Mintha egy szellem garázdálkodott volna a kocsiban.

– Na igen, az új kor szelleme... – vicceskedett Frici apukája.

Csuka bácsi közben folytatta:

– És képzeljétek el, az autópálya közepén a hekkerek átvették az irányítást, először fékeztek, majd teljesen leállították az autót! Az autópálya közepén! Egy kamion alig tudta kikerülni!

---

¹² *Paint* — A Windows operációs rendszer beépített rajzolóprogramja.

Szegény újságíró nagyon be lehetett ijedve! De ezen nem csodálkozom.

Frici nem teljesen értette a dolgot, és fogalma sem volt arról, hogy kik azok a hekkerek, de valami olyasminek tudta elképzelni őket, mint amilyen Gru, a mignonokkal a háta mögött.

Miközben elkalandoztak a gondolatai, Csuka bácsi már épp búcsúzott Apától ezekkel a szavakkal:

– Rossz világ lesz itt, ha minden rá lesz kötve az internetre, és a sok hekker meg script kölyök¹³ kénye-kedve szerint töri fel az okoshűtőt, okosvillanyvezérlőt, okosautót és még ki tudja, mit, amit „okos” jelzővel illetnek, holott ezek a gépek olyan biztonsági hibákat tartalmaznak, hogy egy okosabb kutya is fel fogja törni pár nap alatt őket.

Frici ezt sem értette, de még mindenképpen el akarta csípni Csuka bácsit, hogy megkérdezze, hogyan is van ez a képdolog a Facebookkal, meg a Google-lal.

– Bocsánat, Csuka bácsi, de szeretnék kérdezni valami fontosat
– kezdte Frici.

Csuka bácsi megállt, és várt figyelemmel. Érdekelte, hogy mi az a nagyon fontos, amit Frici vele szeretne megbeszélni.

– Figyelek – mondta.

– Szóval az a bajom, hogy feltöltöttem pár képet a Facebookra és most az van, hogy bár nem vagyok bejelentkezve, akkor is látom őket. Ami baj, mert hát – Frici lesütötte a szemét és nem túl hangosan hozzátette: – Szóval az a baj, hogy egy kiránduláson készítettük a képeket Fülöppel, itthon aztán jól kidekoráltuk mindenfélével, meg hát nem túl szép dolgokat

---

¹³ Script kölyök (*Script kiddie*) — Olyan fiatal, aki mások által készített hekkerprogramokat használva tör fel rendszereket, de valós, mély tudása nincsen.

írtunk a képekhez, és ha látnák a képeket azok, akikről készültek, akkor nekem végem lenne, mint a botnak... Elképzelhető, hogy ők is látják...? Ugye, nem...?

– Nincsenek jó híreim, fiatalúr – kezdte vészjóslóan Csuka bácsi. – Ugyanis a Facebook nem játék, ahogy az internetre feltölteni dolgokat sem az. A fogkrémet a tubusba már nehéz visszanyomni! Ha az internetre felkerül egy videó vagy fotó, amit fellistáznak a keresőprogramok, az archiválóoldalak eltárolják maguknak és innen kezdve bárki rájuk találhat az interneten. Ráadásul ezeket le lehet tölteni, meg lehet osztani, tehát villámgyorsan el tudnak terjedni, és onnan kezdve az idők végezetéig elérhetőek lesznek az interneten és mások gépein. De ha jól értettem, most a Facebookról beszélünk, ugye? – tért vissza a témához az öreg.

– Igen – válaszolta Frici. – Oda töltöttünk fel vicces képeket.

– *Szerintetek* vicces képeket... – egészítette ki Csuka bácsi.

– Igen... sajnos... így utólag azt látom, nem volt túl jó ötlet – szipogott Frici.

– Mi a helyzet a profilod láthatóságával?

– Hogy a minek a mijével...? – értetlenkedett Frici.

– Facebook profil. Az oldalad, ahová a képeket feltöltötted. És láthatóság, vagyis, hogy kik érhetik el az ott megosztott tartalmakat, fényképeket, az adatlapod, az ismerőseid, és így tovább – magyarázta Csuka bácsi.

Frici elhallgatott. Fogalma sem volt róla, miről beszél az öreg. Ő csak beregisztrált, megadta a nevét, e-mail-címét és becsülettel válaszolt minden kérdésre, amit a Facebook feltett neki. Arról fogalma sem volt, hogy még ezen kívül mit kellene csinálni.

Csuka bácsi – miközben elővette laptopját és belépett a Facebookra – belekezdett egy hosszabb mondókába. Bár Frici általában nagyon türelmetlen volt, most annyira félt, hogy az öreg minden szavára figyelt.

– Mint mondtam, ha valami egyszer már felkerült az internetre, onnan nagyon nehéz eltüntetni. Az is előfordul, hogy nem is lehet, mert ha már önálló életre kelt, és sokan megnézték, megosztották, akkor lehetetlen az összes interneten fellelhető példányát megtalálni és törölni, vagy tiltatni. Elsőként, amit javaslok, hogy vagy töröld a képeket – ezt, gondolom, nem kell nagyon magyarázni, hogy hogyan kell –, vagy állítsd át a láthatóságát. Ennek a jele mindig az adott kép vagy szöveg fölött van, a dátum és időpont mellett. Nézd, mutatom az én egyik bejegyzésemmnél: alapvetően három fő lehetőség van. Első: *Mindenki* – egy kis földgömbbel jelölve –, ekkor mindenki láthatja, még a keresőprogramok és a Facebookon kívüli emberek is. Második: *Ismerősök* – akik a Facebookon ismerőseid. azok láthatják a képet vagy szöveget, vagy amit feltöltöttél. Harmadik: *Csak én* – ekkor csak te látod, de ettől még a Facebookon ott van. Ezen kívül még vannak egyéb lehetőségek, ahol kivételt tudsz hozzá adni, de ezeket ritkábban használjuk.

Frici tátott szájjal hallgatott.

– Szoktad ezeket állítgatni? – kérdezte Csuka bácsi.

– Nem, sajnos nem nagyon... Eddig fogalmam sem volt róla, hogy ennyi mindenre kell vigyázni! Köszönöm, hogy segített!
– válaszolta Frici.

Elköszönt és már szaladt is be a házba. Felcsapta a laptopot, és türelmetlenül várta, hogy elinduljon a gép. Miután belépett és elindította a Tűzrókát, belépett a Facebookra, és már kereste is a beállításokat, amit Csuka bácsi mondott. Hamar megtalálta,

ahogy a *Ki láthatja a dolgaimat* beállítást is. Első dolga volt, hogy átállította a *Mindenkit Ismerősökre*.

Miután ezzel megvolt, rákattintott a *Fényképek* menüre, ahol meglátta a biciklitúrán készült képeket tartalmazó albumot. Rápillantott a láthatósági beállításokra és naná, hogy ott is *Mindenki* volt a beállítás! Gyorsan átállította az összes képnél a láthatóságot *Csak énre*.

Erősen bízott benne, hogy nagyon kevesen látták a képeket, és talán azok sem tudták, hogy mit is látnak valójában. Még pár napig izgult és figyelt mind a Viberen, mind a suliban, hogy szóba kerül-e vagy sem a téma.

Szerencsére nem lett gond belőle, és végül úgy döntött Frici, hogy törli a képeket – jobb a békesség –, és megfogadta magában, hogy legközelebb sokkal, de sokkal óvatosabb lesz, és meg fogja nézni a többi facebookos beállítást, hátha vannak ott még érdekességek, amik problémát okozhatnak.

Hétfvégén Frici átment Fülöphöz és megmutatta neki, hogy mit tanult Csuka bácsitól. Fülöp csak ámult-bámult, majd egyszer csak kezdte sejteni, hogy az egyik A osztályos lány vajon miért lökte le majdnem a lépcsőn. Lehet, hogy ő látta a bajuszos képeket?

***** Vége a második fejezetnek *****